

Stichting Kerk- en Fietspaden Sinderen e.o.

NIEUWSBRIEF

Nummer 1, maart 2009

Inhoud

- Van het bestuur
- Kerkenpaden: een korte historie
- De Kerkenpadenroute
- Natuur en landschap langs de kerkenpaden
- Honden aan de lijn!
- Nieuwe plannen: Welsinkpad
- Kern met Pit
- Fietspaden in de regio
- Vriezelderdieksken
- Oproep nieuwe vrijwilligers
- Contactgegevens

Van het bestuur

Voor u ligt de eerste nieuwsbrief van de Stichting Kerk- en Fietspaden Sinderen e.o. Deze nieuwsbrief brengen wij uit voor onze donateurs, sponsors, grondeigenaren, vrij- willigers en allen die onze fietspaden een warm hart toedragen.

Nu het winter is, spreken we elkaar wat minder vaak. Het winterse weer noodt niet altijd tot fietsen en de vrijwilligers treffen elkaar niet bij het tweewekelijkse maaien en klussen. Daarom leek ons dit een geschikt moment om iets te laten horen. Want achter de schermen zijn we volop actief. Actief met nieuwe plannen, al weer nadenkend over het komende seizoen. We praten u daar graag over bij.

Vanaf deze plaats een woord van dank aan al onze donateurs en sponsors. Zonder u zouden wij het moeilijk hebben. Uw bijdrage maakt het mogelijk dat de paden die we samen met het nodige zwoegen en zweten hebben aangelegd, ook worden onderhouden. Dat ons gereedschap in een solide kar wordt opgeslagen. Dat wij onze vrijwilligers tijdens het werk van koffie kunnen voorzien. Dat we deze nieuwsbrief kunnen uitbrengen. En zo kunnen we nog wel even doorgaan. Nogmaals hartelijk dank!

We zijn blij dat deze nieuwsbrief goed gevuld is. Dat geeft aan hoeveel er 'te doen' is rond onze kerkenpaden. De vele positieve reacties die we inmiddels gehad hebben doen ons erg goed en dragen er toe bij dat wij enthousiast verder gaan met onze bezigheden.

Met vriendelijke groet,

Dolf Wisselink voorzitter

Kerkenpaden: een korte historie

Voor de Middeleeuwen was de Achterhoek al een agrarisch gebied. Met name rond Varsseveld en Sinderen zijn stuifzandkopjes ontstaan in de ijstijd. Zo was het mogelijk hoog en droog te wonen en te werken. Er kwamen kleine boerderijen met om het huis de akkers. Zo ontstond het kleinschalige kampenlandschap met z'n kronkelige wegen en paden langs de dichte heggen en houtwallen.

Op oude landkaarten is goed te zien dat er tussen die essen of kampen vaak een heel netwerk aan wandelpaden of kerkenpaden liep. Toen de gewone mensen nog geen vervoermiddel hadden reisden ze te voet, dus was het heel gebruikelijk altijd de kortste weg te kiezen. De paden liepen van dorp tot dorp en van huis tot huis, over de velden en langs weilanden. Er gold het recht van overpad, dus de grondeigenaar moest de weg altijd vrijhouden, zodat deze verbindings- weggetjes voor iedereen toegankelijk waren. De kleine paadjes van huis tot huis, ook wel gresheggen of sikkepaedjes genoemd, werden vooral door de buren onderling gebruikt. Ook kinderen liepen elke dag over deze paden naar school.

werd heel veel gebruik van gemaakt, omdat de plaats Anholt in vroeger tijd erg belangrijk was. Het spreekt voor zich dat men bij verre reizen ergens moest uitrusten, dus waren overal onderweg café's of tapperijen. In en om Sinderen was ook een groot aantal van dat soort 'drinkhuizen' waar men kon pauzeren. Daarnaast waren er verschillende herbergen voor een overnachting, om dan de volgende dag verder te reizen of aan de terugreis te beginnen.

Toen de fietsen kwamen werden de voetpaden ook als fietspad gebruikt, al waren ze daar niet allemaal geschikt voor, door de kleine vlondertjes over de sloten. De Sinderense postbode nam ook altijd graag deze tussendoorweggetjes, maar op een dag kwam hij met zijn fiets ten val op zo'n klein bruggetje en voor hij het wist lag hij met post en al in de sloot.

Bijzonder in het landschap rond Sinderen zijn de kleine eskopjes, die in dit gebied vaak kampen worden genoemd. Zo'n kamp of eenmans-es is een bolvormig stuk land met steilranden. Op deze randen staan

vaak enkele bomen of wat lage begroeiing van struiken. Deze verhogingen in het landschap zijn ontstaan doordat boeren eeuwenlang hun akkers hebben bemest met potstalmest. Alle mest van de schapen, koeien en paarden werd zo veel mogelijk op het land gebracht. Om de grond nog verder te verbeteren werden ook andere meststoffen zoals heideplaggen, bladeren, straat- en rioolvuil gebruikt. Door de honderden jaren van bemesting zijn de oorspronkelijke hoogteverschillen versterkt en zijn akkers soms wel een meter gegroeid met een dikke, donkere, vruchtbare grondlaag.

Nu er weer meer aandacht komt voor de kerkenpaden die zo mooi slingeren door het

Naast de verbindingen tussen de huizen waren er ook lange afstand paden. Van heinde en verre liepen mensen voor kerkbezoek of voor speciale boodschappen naar een dorp of stad. Een mooi voorbeeld van zo'n pad is het Anholtsevoetpad, dat liep van Varsseveld naar Anholt in Duitsland. Er

Maart 2009, pagina 2

kleinschalige kampenlandschap, kunnen we toeristen ook informatie geven over het ontstaan van dit landschap. We kunnen hen uitleggen hoe dat vroeger in z'n werk ging: dat door het vele zweten en zwoegen van de boeren er centimeter voor centimeter een vruchtbare laag grond is ontstaan op de kampen en de essen. Door het herstel van de fiets- en kerkepaden komen de mensen hopelijk weer dichterbij de natuur te staan.

Wim Sonneveld zong er al over: Een zandweg tussen koren door, het vee, de boerderijen.....ik was een kind en wist niet beter dan dat het nooit voorbij zou gaan.

Helma Tuenter

De Kerkenpadenroute

Na het gereedkomen van de nieuwe fietspaden rond Sinderen, ontstond het idee om via die paden een wandel- of fietsroute uit te stippelen.

Een prachtig idee.... maar wie moest het uitvoeren? Er werden enkele suggesties gedaan en al snel was er een werkgroepje gevormd, Aly te Lindert, Jan Sevink en Johan Westerveld, dat dit varkentje wel wilde wassen.

Begin 2008 togen wij aan het werk: eerst maar eens aan de keukentafel om te brainstormen. Willen we wandelen of fietsen; voor wie maken we de route; wordt het een beschreven of een bewegwijzerde route, om maar eens enkele vragen te noemen.

Wij waren het al snel eens: het moest een fietsroute worden, bestemd voor inwoners van Sinderen en omgeving én voor toeristen, in een folder met een beschrijving van karakteristieke landschapselementen en gebouwen.

Aan diezelfde keukentafel hebben we eerst de route maar eens op papier uitgezet; daarna de route gefietst en vervolgens de taken verdeeld wat betreft het verzamelen van informatie over het landschap en de gebouwen die de fietser onderweg tegen komt.

In het voorjaar was het zover dat de conceptfolder gereed was. Enkele mensen hebben de route voor de zekerheid nog nagefietst voor een laatste controle.

Daarna ging het concept naar de drukker. Inmiddels maakten we een inventarisatie van alle recreatieve adressen in en rond Sinderen. We verdeelden die adressen en gingen met een paar mensen op stap om de folder “aan de man te brengen”. Met veel enthousiasme werd de folder ontvangen. Ook van fietsers hebben we veel positieve reacties gehoord.

De folder kost € 1,50 en is bij diverse adressen te koop o.a. bij de VVV's in de gemeente Oude IJsselstreek. Tot nu toe zijn er ongeveer 500 exemplaren verkocht.

Al met al een mooi resultaat. Maar het mooiste resultaat is toch wel dat veel mensen ook via deze kerkenpadenroute kunnen genieten van onze prachtige omgeving.

Aly, Jan en Johan

Hulp gevraagd!

Wij zijn op zoek naar een paar mensen die eind dit jaar de volgende nieuwsbrief willen samenstellen. Heeft u interesse, dan horen wij het graag!

Maart 2009, pagina 3

Natuur en landschap langs de kerkenpaden

Onze paden worden aangelegd met subsidie die we krijgen van gemeente en provincie. Een van de subsidievoorwaarden is dat er langs de paden iets wordt gedaan voor natuur en landschap.

Bijvoorbeeld het aanleggen van houtsingels of het beplanten van overhoekjes. Wij vroegen Piet Kleingeld, beleidsmedewerker van de gemeente Oude IJsselstreek over natuur en landschap langs onze kerkenpaden.

‘Als gemeente werken wij vooral aan het realiseren van een

ecologische verbindingzone die het Montferland via onder meer het Wissink- en Idinkbos verbindt met de Slangenburger, en van daar nog weer verder gaat naar de IJssel en naar Salland. Voor deze zone is de Das de gidssoort, de bedoeling is dat hij zich over de hele zone goed kan verplaatsen. De Das is de meest kritische soort, die de hoogste eisen stelt. In zijn kielzog neemt hij ook andere soorten mee, Egel, Bunzing, Boommarter en veel muizen. Daarnaast horen bij dit model veel vlinders. ’

Wat moeten we ons voorstellen bij zo’n verbindingzone?

‘Een verbindingzone is een schakeling van kleine stapstenen, onderling verbonden door landschapselementen als bomenrijen of houtwallen. De bedoeling is dat er voldoende mogelijkheden voor kleine dieren om zich te verplaatsen van het ene gebied naar het andere. In de omgeving van Sinderen past het landschap al heel goed bij een soort als de Das. Het is een kleinschalig landschap met veel afwisseling tussen open en gesloten gebieden. De verbindingzone functioneert hier al best redelijk. Er zijn dassen en die verplaatsen zich ook. We weten alleen niet hoeveel er zijn.’

En wanneer is de verbindingzone klaar? Wanneer zijn jullie tevreden?

‘In de omgeving van het Wissinkbos en het Idinkbos hoeft eigenlijk niet meer veel te gebeuren. Het gaat daar vooral om kleine aanpassingen, zoals faunapassages onder wegen aanleggen, het aanvullen van lanen, een houtwal hier of daar. De oversteek over de Terborgseweg is ook een lastige. En wat verder weg moet er nog wel meer gebeuren, daar zijn nog grotere gaten’.

In het Wissinkbos zou de Zwarte Rapunzel voorkomen en daardoor mogen er allerlei dingen niet. Hoe zit dat precies? ‘Die Zwarte Rapunzel kwam inderdaad tot voor kort voor in het Wissinkbos. Hij lijkt nu verdwenen, hoe dat komt weten we niet. Het geeft wel aan dat het bos potenties heeft voor belangrijke natuurwaarden.’

En hebben wij hier nog andere bijzondere planten? ‘Wat ik hier heel graag weer zou terugzien zijn soorten als de Slanke Sleutelbloem en

bepaalde orchideeën. Die kwamen hier voor maar hebben last van
verdroging. Een van de projecten in ons Landschapontwikkelings-

plan is het verleggen van de Seesinkbeek.

Slanke Sleutellbloem weer in het Idinkbos?

Maart 2009, pagina 4

Als die weer door het Idinkbos gaat lopen acht ik daar de kans zeker aanwezig dat deze soorten weer terugkomen. Verder vind je steeds vaker Bosanemoon en Dalkruid. In het bos, maar ook langs sloten, dan heeft daar vroeger een elzensingel of houtwal gestaan.'

Wij hebben als Stichting geholpen bij het achterstallig onderhoud aan de houtwal langs het Vriezelderdieksken. Sommigen vinden het wel erg kaal geworden.

'Die houtwal is een van de laatste echt mooie hakhoutwallen in onze gemeente. Die hoort dus af en toe afgezet te worden. Vroeger gebeurde dat met regelmaat, omdat de wal als veekering diende en dicht beplant moest zijn. Toen bleven er ook weinig vrijstaande bomen over. Tegenwoordig laten we graag wat overstaanders staan, om een meer sprekend beeld te krijgen. Onder die bomen krijg je dan weer een mooie ondergroei, die aantrekkelijk is voor dieren'.

Tot slot: Wat kunnen wij als Stichting bijdragen aan natuur en landschap? 'Langs fietspaden ontstaat een zone waar niet bemest wordt en waar altijd verruiging optreedt. Daar komen weer meer diersoorten op af. En als er dan ook nog een houtsingel naast komt is het helemaal mooi.'

Honden aan de lijn!

Honden kunnen drager zijn van de Neospora bacterie. Deze bacterie, die ongevaarlijk is voor mens en hond, kan bij runderen het verwerpen van de vrucht (abortus) veroorzaken. Wij vragen hondenbezitters die hun hond meenemen op de paden dan ook om ervoor te zorgen dat uitwerpselen worden meegenomen en in ieder geval niet in het gras worden gedeponereerd dat voor koeien en schapen is bestemd. Wij doen een dringend beroep op iedereen die gebruik maakt van de kerkenpaden om ons hierbij te helpen en waar nodig ook anderen hieraan te herinneren.

Nieuwe plannen: Welsinkpad

Velen van u weten het al: Er zijn plannen voor de aanleg van een vierde fietspad rond Sinderen. Han en Ali Gesink hebben hun medewerking toegezegd voor het aanleggen van een pad over hun percelen, waar we erg blij mee zijn. De subsidieaanvraag voor de aanleg is de deur uit, we wachten vol spanning af. We hopen in de loop van het jaar met de aanleg te kunnen starten. Het belooft in ieder geval een prachtig pad te worden!

Naast fietspaden zijn we ook aan het kijken naar mogelijkheden voor wandelpaden en – routes. Meer nieuws hierover volgt zodra de plannen concreet zijn.

Zo begint het

Kern met Pit

Sinderen kreeg al 2x eerder het predikaat Kern met Pit uitgereikt. Dat we écht een Kern met Pit zijn, blijkt uit het feit dat we voor de derde keer een prijs gaan krijgen. Als Stichting hebben we meegedongen in de wedstrijd 2007/2008. We hebben al bericht dat we opnieuw in de prijzen vallen. De prijsuitreiking is op 25 maart in Arnhem.

Maart 2009, pagina 5

Fietspaden in de regio

Wat ons mede stimuleert en enthousiast houdt is het feit dat er in de ons omliggende regio's diverse fietspadengroepen actief zijn, in Zieuwent, Beltrum, Lievelede, Marienvelde en Harreveld. In De Heurne en Mechelen wordt gedacht over het oprichten van een groep. Tegelijk met ons plan voor aanleg van het Geurinkpad, Schothorst en De Vier Kempe (totaal 2,2 km) is er ook 8,8 km fietspad aangelegd in Beltrum, Marienvelde en Lievelede. Er is dus in de regio veel in beweging op het gebied van kerk-en fietspaden.

In april komen de besturen van deze regionale werkgroepen bij elkaar, dat gebeurt dit jaar in Sinderen. Deze bijeenkomst is bedoeld om ervaringen uit te wisselen en elkaars paden te bekijken.

Vriezelderdieksken

Eind vorig jaar kregen wij het verzoek om te willen meewerken aan een grootscheepse opknapbeurt van het Vriezelderdieksken. Samen met de eigenaar en belanghebbende burens zijn er plannen gemaakt en inmiddels is de uitvoering hiervan al in volle gang. We hopen na beëindiging van alle werkzaamheden een mooi en goed te fietsen dieksken te hebben.

Fietsroutenetwerk Achterhoek

Het Recreatieschap Achterhoek & Liemers is bezig met het realiseren

van een fietsknooppuntensysteem. Via bebording en een kaart met alle fietsroutes worden alle fietspaden in de Achterhoek met elkaar verknoopt tot een uitgebreid routenetwerk. Wilt u fietsen in de Achterhoek komend voorjaar? Kijkt u eens op:

www.vvvachterhoek.nl voor informatie over het Fietsroutenetwerk Achterhoek of op www.fietsenindeachterhoek.nl

---

Oproep nieuwe vrijwilligers

Wij hebben ruimte voor nieuwe vrijwilligers. Lijkt het u leuk om in goed gezelschap een ochtend per twee weken te helpen bij het onderhoud van onze paden, meldt u zich dan bij ons bestuur! Dit onderhoud is vooral maaien, onkruid verwijderen, snoeien en klein reparatiewerk. U bent echter ook welkom als u niet elke twee weken, maar wel af en toe wilt helpen. Dit kan zijn bij de aanleg van een nieuw pad of het maken van deze nieuwsbrief.

Contactgegevens

Voor meer informatie kunt u terecht bij een van onze
bestuursleden: Dolf Wisselink – voorzitter Gert Boesveld – secretaris

Erik Hiddink – penningmeester Joop Lammers – PR Madelon
Ankersmit – 2^e secretaris Marjon Groot Nibbelink – lid

Stichting Kerk- en Fietspaden Sinderen e.o. P/a Kasselderstraat 4a,
7065 BW Sinderen Tel. 0623230558 Email:

kerkenpadensinderen@gmail.com

Bent u nog geen donateur en wilt u dit wellicht worden? Vraag dan onze
donateursfolder aan.

Maart 2009, pagina 6